

CREARCH SEMINAR: „ARHIVI I NAKLADNIŠTVO – IZVORI, BAŠTINA, PUBLIKA“

Gospić, 4. - 5. listopada 2019.

Usuorganizaciji udruge ICARUS Hrvatska i Državnog arhiva u Gospiću je početkom listopada u Gospiću održan stručni seminar „Arhivi i nakladništvo – izvori, baština, publika“, drugi u nizu CREARCH stručnih skupova „Priče iz baštine“. Ova je aktivnost organizirana u okviru projekta Kreativne Europe CREARCH - CReative European ARCHives as innovative cultural hubs (1. rujna 2018. - 28. veljače 2021.) u kojem je ICARUS Hrvatska jedan od partnera uz Fondazione Banco di Napoli iz Italije, Odjel za teatrološke studije Sveučilišta u Peloponezu iz Grčke i Regionaal Historisch Centrum Limburg iz Nizozemske.

CREARCH je posvećen razvoju nove publike i kreativnoj interpretaciji arhivskih izvora. Ideja projekta je upoznati što više ljudi s arhivima i značajem gradiva koje se čuva u njima, tj. povećavati broj i proširiti strukturu arhivske publike (korisnika i posjetitelja arhiva). Kako bi to postigli, arhivi trebaju razvijati nove i bolje načine za komuniciranje povijesti, likova, mjesta i lokalnih tradicija ispričanih u njihovim dokumentima i približiti ih građanima, osobito korisničkim skupinama koje su manje dostupne i zastupljene. Cilj je projekta razviti komunikacijske modele i inovativne inicijative koje će približiti građane „njihovim“ arhivima, uz primjenu suvremene vizualne/digitalne kulture u opisu arhivskih priča, npr. realizirati kreativno pripovijedanje kroz vizualne, digitalne i transmedijske izvedbe i događanja uživo. Aktivnosti u okviru projekta uključuju izradu plana razvoja publike, edukaciju baštinskih stručnjaka, razvoj mobilne aplikacije za povezivanje s publikom (lov na blago) i različite javne programe.

Projekt je usmjeren prema ustanovama koje čuvaju arhivsko gradivo i povijesne izvore, stručnjacima iz područja kulture (arhivi, knjižnice, muzeji, kulturne i povijesne udruge i sl.), umjetnosti i digitalne humanistike (instituti i akademska zajednica, korisnike, istraživače i kulturnu publiku, obrazovnim ustanovama i široj javnosti.

ICARUS Hrvatska je u okviru svojih projektnih aktivnosti tijekom 2019. organizirao više različitih programa: stručnih edukacija, izložbi i javnih predstavljanja arhivske djelatnosti koji su okupili suradnike različitih profila i otvoreni su svim zainteresiranima. Uz multimedijalni program „Priče iz arhiva“, pripremljen je niz stručnih seminara „Priče iz baštine“ s ciljem prikupljanja primjera dobre prakse i istraživanja aktualnosti vezanih uz javne aktivnosti arhiva i drugih ustanova koje se bave prikupljanjem i istraživanjem arhivskoga gradiva (izložbeni, pedagoški, nakladnički, popularizacijski i drugi javni programi).

Drugi stručni seminar u Gospiću bio je posvećen promoviranju arhiva i njihove izdavačke djelatnosti u široj javnosti. Program je obuhvatio nakladničke aktivnosti baštinskog sektora, kreativne i inovacijske mogućnosti i potencijale arhivskih ustanova i zbirki, analizu uspješnih rješenja te razradu i promišljanje novih programa i trendova vezanih uz objavu i predstavljanje arhivskih izvora ciljanim korisničkim skupinama i široj publici.

Uz stručne poslove primarno vezane uz zaštitu i obradu gradiva, suvremeni se arhivi uvelike bave promocijom i dostupnošću arhivskih izvora, što je posebno vidljivo kroz njihovu nakladničku i izložbenu djelatnost o čijoj tradiciji i značenju svjedoče i opsežne bibliografije arhivskih izdanja. Arhivi i srodne baštinske ustanove zbog ograničenih resursa najčešće sami pripremaju svoje publikacije, bez stručnih znanja iz područja nakladničke industrije, kao i bez mogućnosti šire distribucije i javne promocije svojih izdanja, pa stoga izdavačka djelatnost arhiva i njihova izdanja često ostaju nepoznati široj publici.

Program seminara obuhvatio je više tema vezanih uz izdavanje povijesnih izvora i nakladničku problematiku baštinskih i znanstvenih ustanova. Opći pregled nakladničke djelatnosti arhiva dala je Vlatka Lemić (Sveučilište u Zagrebu, ICARUS HR), a djelatnici više hrvatskih arhiva predstavili su izdanja i nakladničke aktivnosti u svojim arhivima, s detaljnim uvidom u povijesne i regionalne specifičnosti vezane uz pojedine ustanove: Katarina Mataija i Marija Fajdić Državni arhiv u Gospiću, Petar Elez Državni arhiv u Vukovaru, Damir Hrelja Državni arhiv u Varaždinu i Anamarija Kurelić Državni arhiv u Pazinu. Nakladničke teme u širem baštinskom kontekstu na primjerima različitih ustanova i organizacija prikazale su Snježana Radovanlija Mileusnić (Muzejski dokumentacijski centar) iz muzejske perspektive, Tanja Trošelj Miočević (Centar za istraživanje hrvatskog iseljništva) kroz djelovanje kulturne udruge te Ariana Novina (Akademija likovnih umjetnosti, Sveučilište u Zagrebu) na primjeru znanstveno-nastavne ustanove s područja kulture i umjetnosti.

Dodatan uvid u različitost arhivskih izdanja i distribucijske prakse prikazala su izlaganja Ljiljane Dožić (Arhiv Vojvodine) koja se bavila novim pristupima izdavačkoj djelatnosti u Arhivu Vojvodine na primjeru publikacije „Avantura na Balkanu 1915.“, Šimuna Novakovića (Arhiv Bosne i Hercegovine) koji je pružio opširan pregled nakladničke djelatnosti bosanskohercegovačkih arhiva i Nevenke Kalebić (Sveučilište u Zadru) koja je istražila izložbene kataloge kao poseban vid nakladničke djelatnosti u državnim arhivima. Ivan Jurković (Sveučilište u Puli), dugogodišnji urednik *Vjesnika Istarskog arhiva*, detaljno je prikazao aktivnosti vezane uz povijest i pripremu ovoga časopisa Državnog arhiva u Pazinu koji je namijenjen znanstvenoj, stručnoj i široj javnosti, a Vlatka Lemić ideju časopisu *@rhivi* pokrenutog s ciljem popularizacije arhivskih i baštinskih tema u digitalnom okruženju.

Nakladničke trendove i puteve kojima publikacije i povijesni izvori dolaze do svoje publike, kao i različite aspekte korištenja arhiva i informacijskih ustanova prikazala su predavanja Ivane Hebrang Grgić (Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu) koja je govorila o baštinskim ustanovama kao mjestima pristupa nakladničkim proizvodima Hrvata u Australiji i Novom Zelandu i projektu HIT – Hrvatski iseljenički tisak, Željke Radovinović (Muzička akademija, Sveučilište u Zagrebu) koja je opisala knjižnicu i arhivske izvore Muzičke akademije i njihove sličnosti i različitosti u odnosu na srodne ustanove te Irene Miholić (Institut za etnologiju i folkloristiku) koja je na primjeru nakladničkog niza Biblioteka iz Arhiva predstavila Institut i prikazala mogućnosti prezentiranja bogatih dokumentacijskih zbirki znanstvenih ustanova. Marija Benić Penava (Sveučilište u Dubrovniku) predstavila je atraktivne izvore iz Arhiva za turizam u Dubrovniku, a Valerija Macan Lukavečki (Hrvatski studiji Sveučilišta u Zagrebu) pitanja koja se vežu uz povjesničare kao korisnike arhiva i njihova povratna iskustva.

Dvodnevni program koji je okupio više od 30 stručnjaka iz arhiva, muzeja, kulturnih i znanstvenih ustanova obuhvatio je različite teme vezane uz čuvanje, istraživanje i predstavljanje arhivskih izvora kroz različita izdanja i izdavačke politike i prakse. U okviru seminara sudionici su posjetili Spomen-dom dr. Ante Starčevića, Memorijalni centar „Nikola Tesla“ u Smiljanu i manifestaciju Jesen u Lici te time praktično pokazali važnost sudjelovanja arhiva u kulturnim, znanstvenim i društvenim manifestacijama i događanjima.

Dvodnevnom intenzivnom komunikacijom i predstavljanjem interdisciplinarnih tema ovaj je skup ostvario svoj cilj: analizirati, opisati i potaknuti kreativne potencijale arhivskih dokumenata i priča koje su čuvane u njima kako bi povećali

javni interes za arhive i arhivsku djelatnost. Umrežavanje arhiva s različitim kulturnim, znanstvenim i obrazovnim ustanovama jedan je od nužnih preduvjeta za predstavljanje arhivskih izdanja stručnoj i široj čitalačkoj publici te poticanje korištenja povijesnih izvora od strane učenika, studenata, stručnjaka i svih zainteresiranih građana. Pri tome se raznolikost i veća dostupnost arhivskih izdanja, kao i praćenje društvenih i informacijskih trendova vezanih uz kulturne i kreativne industrije također pokazuju važnima i za omogućavanje otvorenog pristupa, a time i javnog znanja, arhivskim izvorima svim segmentima društvima.

Vlatka Lemić